

2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: підручник. У 3 кн. Київ: Ін Юре, 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.
3. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період: монографія. Київ: Ін Юре, 2014. 564 с.
4. Шевченко О. В. Кримінологічна характеристика та запобігання корупційній злочинності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Київ, 2012. 19 с.
5. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Протидія злочинності та профілактика злочинів: монографія. Харків: Вид-во ХНУВС, 2011. 308 с.

Гойденко Ілона Валеріївна,

курсант навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Миронюк Тетяна Василівна,

доцент кафедри кримінології та кримінально-
виконавчого права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук,
доцент

ПРИЧИНИ Й УМОВИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Під детермінацією злочинності неповнолітніх розуміють взаємодію всіх процесів, явищ, факторів, що породжують і продукують їх злочинність.

Злочинність неповнолітніх є самостійною кримінологічною проблемою. Загальні детермінанти злочинності та видові фактори злочинності неповнолітніх перетворюються у криміногенні обставини на індивідуальному рівні, саме тому неповнолітні правопорушники становлять своєрідну типологічну групу, якісно та кількісно відрізняються від дорослих злочинців як за характером та ступенем суспільної небезпечності вчинюваних злочинів, так і за особистісними рисами, які характеризуються не тільки низкою соціально психологічних особливостей, котрі сприяють гострому формуючому впливу негативних факторів, а й їх недостатньою соціальною зрілістю та незавершеністю інтелектуально-вольового розвитку.

Питанню визначенню причин та умов приділено значну увагу в наукових доробках учених, які аналізували різні аспекти формування протиправної поведінки цієї категорії осіб. Зокрема, науково-теоретичні засади досліджували Джу́жа О.М., Закалюк А.П., Корецький С.М. та ін.. Проблему впливу соціально-психологічних чинників вивчали Татенко В.О., Малихіна Т.П., Оржеховська В.М., а Благута Р.М. та Яковенко С.І. аналізували психологічну корекцію делінквентності.

Мотиви підліткових злочинів у більшості випадків відрізняються своєю інфантильністю, а структура їх кримінальної поведінки –

необдуманістю. Спонування, пов'язані з хибним розумінням товариства, особистісної самореалізації, панування престижноспоживчих інтересів, прагнення до самоствердження в референтно-асоціалній групі, підпорядкованість груповому тиску, демонстративний протест виступають головними мотивами злочинності неповнолітніх.

Схилянням до злочинної поведінки слугують некримінальні за своєю первинною природою основні глибинні потреби – вітальні фізіологічні (їжа, одяг, притулок), почуття та емоції (задоволення, гнів, ненависть, страх, ревнощі, азарт), соціальні потреби (самовираження і самоствердження, власний імідж, престиж, групова солідарність, допомога іншим). Однак внаслідок негативної деформації особистості неповнолітній задовольняє їх злочинними засобами – вчиняє злочин, тим самим мотиви набувають кримінального, корисливого, агресивного та деструктивно-нераціонального характеру [1].

Сімейне неблагополуччя кримінологи розглядають як один з чинників того, що найактивніше впливає на злочинність неповнолітніх, оскільки родина посідає основне місце в етичному формуванні особистості неповнолітнього. Саме тут через складність та тривалість процесу виховання дітей, труднощі в забезпеченні соціального контролю в сімейно-побутовій сфері найчастіше виявляються ті негативні наслідки соціальних процесів і явищ, які багато в чому й обумовлюють соціальні відхилення, у тому числі й злочинну поведінку неповнолітнього [2, с. 203–204].

З точки зору психологічних механізмів сприйняття і привласнення негативної інформації соціального середовища, причинами особистісних деформацій і формування криміногенної спрямованості особи неповнолітнього вважаються:

- педагогічна занедбаність дітей, що здебільшого походять з неблагополучних сімей, де головним фактором виховання є негативний життєвий досвід, відсутнє правильне педагогічне керівництво, належна організація життєвого простору, увага з боку дорослих;

- цілеспрямований негативний вплив на неповнолітнього, який вже має криміногенну спрямованість, вплив асоціалній групи, вплив негативних проявів групової психології неповнолітніх;

- біологічно обумовлені відхилення у психічній діяльності неповнолітнього, що заважають йому нормально сприймати соціальну інформацію, вікові психологічні особливості;

- невміле виховання дітей батьками або іншими відповідальними дорослими з причин низької культури, примітивного розуміння своїх виховних функцій, відсутності передбачення наслідків своїх виховних дій, їх безсистемність;

- негативний інформаційний вплив засобів масової інформації, електронних ресурсів всесвітньої мережі;

- помилкове позитивне сприйняття неповнолітнім прикладів і стереотипів кримінальної активності, що стають йому відомі в процесі соціалізації, сприйняття їх як життєво ефективної моделі поведінки [1].

Однією з причин стану злочинності серед неповнолітніх є стрімкий розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій, який одночасно формує інформаційно-комунікативне середовище. Натепер інформаційному полю України притаманна гіпердевіація (агресія, цинізм, цінності кримінального світу), що призводить до формування асоціальної поведінки дітей і молоді. Найбільш схильними до негативного впливу сучасного інформаційного простору є підлітки, які ще не навчилися оцінювати отримані відомості та не мають навичків медіа грамотності. Розглядаючи процес соціалізації підростаючого покоління, необхідно підкреслити, що діти та молодь приділяють увагу «агресивним формам культури», які швидко розповсюджуються. Сьогодні кожний, хто користується мережею «Інтернет», може знайти документальні фото, відео вбивств, звалтувань, побиття, катувань та інших форм насильств, що породжують страх. Завдяки різним видам комунікації у віртуальному середовищі має місце кримінальна експлуатація та залучення дітей і підлітків до вчинення кримінальних правопорушень [3, с. 132].

Отже, процес детермінації злочинності неповнолітніх специфічний в силу їх вікових, соціальних, біологічних, психологічних чинників та своєрідності правового статусу.

Список використаних джерел

1. Детермінанти злочинності неповнолітніх URL: https://pidru4niki.com/81601/pravo/determinanti_zlochinnosti_nepovnolitnih.

2. Кримінологія: Підручник / За заг. ред. Л.С. Сміяна, Ю.В. Нікітіна. К. : Національна академія управління, 2010. 496 с.

3. Сизоненко А. Детермінанти злочинної поведінки неповнолітніх. Юридичний вісник. Проблеми та судження. 2021/6. С. 127–135.

4. Туз Назарій Дмитрович. Соціально-психологічні детермінанти формування особистості неповнолітнього злочинця (кримінологічний аспект) : дис... юрид. наук :12.00.08/ Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2016. 232 с.

5. Кримінологія : підручник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Чернея ; за наук.ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. – Київ : ФОП Маслаков, 2020. 612 с.

6. Студентський науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення: збірник матеріалів Міжнародної студентської науковопрактичної конференції (26 квітня 2017 р., м. Ніжин) / За заг. ред. О.В. Лісовця. Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2017. 261 с.